

SINTEZE ȘI COMUNICĂRI DESPRE UN EVENIMENT SACRAMENTAL

Cercetător științific **Daniela HADÎRCA**

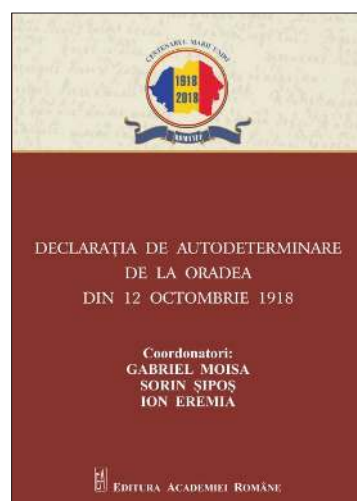
Centrul de Studii Enciclopedice, Biblioteca „Andrei Lupan” (Institut)

Momentele astrale ale poporului român merită aprecierea societății, iar elita intelectuală are menirea de a salvarda și cerceta în continuare eforturile unor generații de sacrificiu, cu precădere a celei din anul de grație 1918. Manifestările științifice de amploare, care s-au desfășurat în cursul anului 2018 pentru a celebra Marea Unire, au constituit un omagiu frumos al contemporaneității pentru cristalizarea celui mai important eveniment al istoriei românilor.

O cinstire deosebită a fost adusă în perioada 9–11 octombrie 2018 la Oradea prin organizarea conferinței științifice internaționale intitulată *Europa Centrală la „... spargerea lumii”*. *Declarația de autodeterminare de la Oradea din 12 octombrie 1918*. Materializarea scopurilor acestei întruniri le putem analiza prin lecturarea volumului conferinței *Declarația de autodeterminare de la Oradea din 12 octombrie 1918*, care cuprinde lucrările participanților la reuniunea științifică. Pornind de la titlul volumului, care fără îndoială este unul sugestiv, însă oarecum ușor denaturat, opinez cu precădere pentru calificativul primar al manifestării științifice, întrucât pare reprezentativ atât pentru situația politică internațională, cât și apropiat comunicărilor extinse ca subiect ale cercetătorilor.

În paginile publicației găsim relatări ale evenimentelor de la 1918 prin prisma altor întâmplări și factori ai vremii – analiza separației confesionale, aportul minorităților naționale, cadrul administrativ, aspectele ideologice. Nu lipsesc până și prezentarea unor infracțiuni de amploare care au avut loc în perioada respectivă. Expunerile sunt pe cât de interesante, pe atât de diverse și se încadrează în sfera de interes a fiecărui cititor, fără a se limita doar la colectivitatea științifică.

Ca orice cititor pretențios, evidențiez unele articole și studii care mi-au suscit un interes aparte. La categoria satisfacția propriei paraxenii se înscrie prezentarea Mirelei Popa-Andrei *Femeile și războiul* (p. 39-53), care s-a orientat spre cercetarea rolului femeilor române din Transilvania în anii Primului Război Mondial, cu expuneri argumentative despre imaginea femeii, veroasa soartă pe care o avea în urma

*Declarația de autodeterminare de la Oradea
din 12 octombrie 1918 /*

coord.: Gabriel Moisa, Sorin Șipoș, Ion Eremia.
București: Editura Academiei Române, 2018. 324 p.

vremurilor de restriște, nivelul scăzut de educație și lipsa de drepturi.

O adevărată desfătare pentru cultura istorică a subsemnatei a fost relatarea lui Iulian Oncescu *Vasile Stoica și misiunea patriotică în SUA (1917–1918)* (p. 59-72), în care este descrisă acțiunea diplomatului român pentru a obține recunoașterea unității național-statale a românilor de către SUA. Autorul contribuie cu informații consistente despre eforturile delegației românești pentru a stabili relații dintre statul american și viitorul stat european. Articolul lui Iulian Oncescu, la fel ca și prezentarea lui Lucian Jora, *Pe urmele episodului diplomatic din cariera lui Emil Cioran* (p. 190-196), constituie un aport organic la studierea istoriei diplomației românești.

Pe lângă dezvoltările din lumea românească, se regăsesc expuneri ale unor evenimente din Europa, precum cea a Mihaelei Bucin, *Zece milioane de franci falși. Budapesta, 1925* (p. 184-189), privind episodul falsificării bancnotelor franceze cu implicarea oficialilor unguri. Este o analiză argumentativă despre patriotismul ungarilor ca reacție vindicativă la procesul de pace de la Trianon, atunci când Ungaria a pierdut două treimi din teritoriu.

Cu toate că evenimentele de la 1918 din provinciile românești au decurs diferit, rezultatele converg într-unul singur – Marea Unire. Referințe prețioase aflăm în articolul doctorului habilitat Ion Eremia despre contextul istoric și consecințele a două declarații de independență adoptate în Basarabia (p. 255-264) – din 27 martie 1918 și din 27 august 1991. Autorul face o comparație interesantă dintr-o optică retrospectivă a faptelor care filogenetic au aceleași valori și libertate, dar o evoluție istorică diversă și regretabilă.

Pentru „a colora” evenimentul de la Oradea cercetătorul de la Chișinău Ion Valer Xenofontov a cristalizat în articolul *Istorie și ideologie în RASS Moldovenească (1924–1940)* (p. 265-275) situația în care se afla Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească. RASSM era o structură special formată de URSS în scopuri politico-propagandiste pentru a avea pretextele necesare de a reanexa Basarabia românească, iar autorul descrie amănunțit „eforturile” guvernului sovietic de a se apropria tot mai mult de obiectivul propus.

În tematica conferinței, Florin Müller vine cu prezentarea sa *1918, Oradea – Alba Iulia: evaluări și perspective istoriografice în anii stalinismului*, unde a analizat faptul istoric din 1 decembrie 1918 tratat în

istoriografia românească a anilor 1950, care aborda subiectul cu nihilismul și caducitatea vremii. Autorul face un exercițiu critic asupra cadrului politic și științific „din anii regimului de democrație-populară”, aducând argumente despre cum era privit marele eveniment la o depărtare de 40 de ani. Deși găsesc că pentru un studiu complex și nurlu ar fi fost necesare câteva paralelisme cu istoriografia sovietică, care venea cu negări dramatice ale Marii Uniri.

Din seria necesității unor imperative comparații se înscrie și comunicarea lui Polgár Itsván *De la traversarea frontierei româno-maghiare după Primul Război Mondial, la soluții oferite de procesul de integrare europeană* (p. 313-324), care prezintă dialogul istoric dintre cele două țări – România și Ungaria – privind hotarul ce le separă.

Volumul este fără îndoială o delectare pentru orice cercetător curios care dorește informații insolite despre faptul istoric consumat cu 100 de ani în urmă, pentru a înțelege trecutul și a explica prezentul. Producția științifică de față adoptă subiecte care completează peisajul atât național, cât și internațional, al anului 1918. Astfel, beneficiem de relatări impresionante și inovatoare care pledează ideea cunoașterii și a realității istorice.

Maria Coțofan. *Hulubi*, lână, țesătură clasică, 60 × 52 cm, 1968.